

Názory občanů na možnosti ovlivnit legislativní proces – únor 2015

Technické parametry

Výzkum:	<i>Naše společnost, v15-02</i>
Realizátor:	<i>CVVM, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
Projekt:	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.</i>
Termín terénního šetření:	<i>2. – 9. 2. 2015</i>
Výběr respondentů:	<i>Kvótní výběr</i>
Kvóty:	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
Zdroj dat pro kvótní výběr:	<i>Český statistický úřad</i>
Reprezentativita:	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
Počet dotázaných:	<i>1069</i>
Počet tazatelů:	<i>248</i>
Metoda sběru dat:	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem – kombinace rozhovorů PAPI a CAPI</i>
Výzkumný nástroj:	<i>Standardizovaný dotazník</i>
Otázky:	<i>PD.34</i>
Zveřejněno dne:	<i>27. března 2015</i>
Zpracoval:	<i>Jan Červenka</i>

Součástí únorového dotazníku CVVM byly otázky, které zkoumaly názory na některé možnosti, jak mohou lidé ovlivňovat legislativu, respektive prosazovat změnu zákona.¹

Jak je patrné z tabulky 1, jako rozhodně či alespoň spíše účinnou metodu, jak mohou lidé ovlivnit změnu zákona, dotázaní většinově hodnotí jen „práci v politické straně“, kterou za účinnou pokládají necelé dvě třetiny (64 %) dotázaných. Všechny ostatní zkoumané možnosti za účinné pokládá méně než polovina občanů, přičemž ještě nejlépe a navzájem podobným způsobem jsou v tomto ohledu hodnoceny „petice“, „demonstrace“, „práce v odborech“ a „soudní spor“, jež za účinné pokládají více než dvě pětiny, ale méně než polovina dotázaných. U těchto položek s výjimkou demonstrací, kde byla převaha těch, kdo zastávají názor o jejich neúčinnosti, významnější, opačný názor převažuje jen statisticky nevýznamně. Asi čtvrtina lidí má za účinné metody ovlivňování změn legislativy aktivitu na sociálních sítích a dopisy novinám, přičemž v tom

¹ Otázka: „Zde jsou některé aktivity, které občané většinou dělají, aby změnili zákon. Jak účinné podle Vás jsou a) dopisy novinám, b) práce v politické straně, c) práce v odborech, d) práce v církvi, e) soudní spor, f) demonstrace, g) dopis poslanci, h) násilné akce, i) petice, j) hladovka, k) aktivita na sociálních sítích?“

druhém případě je o něco vyšší podíl těch, kdo jejich účinnost popírají (69 % proti 61 % u aktivit na sociálních sítích. Značná skepse panuje ve vztahu k dopisům adresovaným poslancům či práci v církvi, které jako neúčinné hodnotí tři čtvrtiny (74 %) populace, přičemž v efektivitu dopisů poslancům věří jen asi pětina dotázaných a u práce v církvi je to pouze o málo více než desetina (13 %) respondentů. Extrémní formy nátlaku v podobě násilných akcí či hladovky jsou hodnoceny jako neúčinné podobným způsobem, v jejich účinnost věří jen o málo více než desetina oslovených, zatímco podíl dotázaných s opačným názorem převyšuje tři čtvrtiny u násilných akcí a čtyři pětiny u hladovky.

Tabulka 1: Účinnost některých aktivit občanů při snaze prosadit změnu zákona

	rozhodně účinné	spíše účinné	spíše neúčinné	rozhodně neúčinné	+/-
práce v politické straně	14	50	23	6	64/29
petice	7	40	37	12	47/49
demonstrace	8	37	39	13	45/52
práce v odborech	7	37	34	12	44/46
soudní spor	8	36	34	13	44/47
aktivita na sociálních sítích	5	20	35	26	25/61
dopisy novinám	3	22	44	25	25/69
dopis poslanci	3	16	40	34	19/74
násilné akce	3	12	34	44	15/78
práce v církvi	2	11	35	39	13/74
hladovka	2	8	32	52	10/84

Pozn.: Dopočet do 100 % v řádku tvoří odpovědi „neví“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 2. – 9. 2. 2015, 1069 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Tabulka 2: Účinnost některých aktivit občanů při snaze prosadit změnu zákona – časové srovnání

	VI/03	II/07	II/08	II/09	II/10	II/11	II/13	II/14	II/15
práce v politické straně	60/30	60/30	63/29	65/27	61/31	59/33	54/39	62/32	64/29
petice	X	x	x	44/51	47/48	39/56	41/54	52/44	47/49
demonstrace	47/46	48/46	45/51	49/46	48/47	43/53	37/59	49/48	45/52
práce v odborech	48/41	44/43	42/46	45/44	42/49	42/50	39/52	43/49	44/46
soudní spor	40/47	46/40	42/46	39/45	41/47	39/51	37/53	42/49	44/47
aktivita na soc. sítích	X	x	x	x	x	x	x	31/56	25/61
dopisy novinám	31/64	31/63	24/71	24/71	26/70	27/69	27/67	27/70	25/69
dopis poslanci	26/63	21/65	18/73	20/71	19/73	15/78	16/75	19/73	19/74
násilné akce	12/75	14/74	13/75	14/76	16/75	15/75	15/76	19/74	15/78
práce v církvi	18/67	12/71	11/77	10/74	11/76	8/79	9/76	13/74	13/74
hladovka	X	x	x	11/80	12/80	7/81	10/81	14/81	10/84

Pozn.: Podíly „rozhodně účinné“ + „spíše účinné“ a „spíše neúčinné“ + „rozhodně neúčinné“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

Tabulka 2 ukazuje časové srovnání vývoje pohledu na účinnost některých metod, jimiž se občané mohou snažit ovlivňovat přijímání zákonů. Oproti předchozímu šetření z února 2014 poklesl podíl těch, kdo jako účinné vidí petice (o pět procentních bodů), demonstrace (o čtyři procentní body), aktivitu na sociálních sítích (o šest procentních bodů) a hladovku (o čtyři procentní body). Od roku 2003 se snížil podíl těch, kdo přikládají význam dopisům poslancům a novinám, jakož i práci v církvi a v odborech a vyšší je i podíl dotázaných odmítajících účinnost demonstrací. Naopak práce v politických stranách, která

v letech 2011 a 2013 zaznamenala pokles, je nyní po opětovném vzestupu vnímána jako účinná v trochu vyšší míře než v roce 2003. Mírně vyšší účinnost ve srovnání s rokem 2003 je v současnosti připisována také soudnímu sporu.

Z podrobnější analýzy vyplynulo, že muži oproti ženám vyjadřují silnější skepsi k účinnosti práce v církvi při snaze změnit zákon. Z hlediska věku mladí lidé ve věku 15 až 19 let častěji věří v účinnost demonstrací a násilných akcí a méně skepticky se stavějí i k hladovce. Významně s věkem koreluje ale především víra v účinnost aktivity v sociálních sítích, která s rostoucím věkem klesá. Lidé se základním vzděláním jsou skeptičtější k účinnosti práce v politické straně. Celkově s rostoucím vzděláním sílí přesvědčení o účinnosti práce v odborech a soudního sporu. Se zlepšujícím se hodnocením životní úrovně vlastní domácnosti narůstá i víra v účinnost všech zkoumaných metod s výjimkou násilných akcí a hladovky. S výjimkou násilných akcí a částečně i hladovky se zvyšuje důvěra v účinnost předložených metod i s narůstající důvěrou k vládě a Poslanecké sněmovně, případně Senátu. Totéž platí i pro spokojenost s politickou situací, s jejímž růstem se zvyšuje důvěra v účinnost zkoumaných metod s výjimkou násilných akcí. Z hlediska sebezaražení na škále levice-pravice ti, kdo se hlásí k pravici, mají poněkud vyšší mínění o účinnosti soudního sporu.